

MADEN SAHALARININ DOĞAYA YENİDEN KAZANDIRILMASI ÇALIŞTAYI

**MADENCİLİK SONRASI
ONARIM ÇALIŞMALARINDA
PEYZAJ MİMARLARININ
GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI**

Dr. Nur BELKAYALI

23/10/2009 11:20

Yatağan-MUĞLA

GİRİŞ

Peyzaj :

bir yörenin

- ❖ fiziksel,
- ❖ kültürel ve
- ❖ sosyo-ekonomik yapısının

ortaya çıkardığı bir bütündür.

Dolayısıyla bir arazinin jeolojik, jeomorfolojik, hidrolojik, ekolojik, estetik, kültürel ve sosyal yapısına yönelik iyileştirmeler, **peyzaj onarımının** birer parçasıdır.

Onarımda en önemli **temel hedef**; ekolojik ve estetik geri kazanımın yanı sıra ekonomik geri kazanımdır.

Onarım çalışmalarında **amaç**,

- ❖ çevreye verilecek zararı en aza indirgeyerek,
- ❖ koruma-kullanım ilkesi çerçevesinde madencilik faaliyetlerini yürütürken,
- ❖ kaçınılmaz olumsuz etkilerin bozduğu doğal, sosyal ve kültürel dengenin yeniden kurulmasıdır.

Çok yönlü, çok boyutlu, çok sayıda değişkeni dikkate alan **multidisipliner bir çalışmadır**.

**Yasal Düzenlemeler
ve
Uygulamalar**

Dünyadaki yasal düzenlemeler ve uygulamalar, madencilik faaliyetleri nedeniyle bozulan arazinin, madencilik faaliyetleri sona erdiğinde yeniden düzenlenmesini ve çevre korunmasını gerekli kılmakta ve yasalarla desteklemektedirler.

Yine dünyadaki, Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) birçok kuruluşla ortak hazırlanmakta, çevreye olabilecek etkiler belirlenmekte ve olumsuz etkilerin giderilmesi için alınacak önlemler tavsiye edilmektedir.

Ülkemizde ise konuyla ilgili olarak madencilik faaliyetlerinin düzenlenmesine yönelik olarak başta **Maden, Çevre ve Orman kanunları** olmak üzere çok sayıda yasa ve yönetmelikler bulunmaktadır. **1983** tarihli **2872** sayılı **Çevre Kanununun** da Çevre Bakanlığı'nın politikasını oluşturan ana unsurlarından birisi "*Kirlenmeden önce araştırma ve inceleme yaparak gerekli tedbirleri almak, aldırarak ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması*"dır.

2872 sayılı Çevre Kanunu'na dayanılarak hazırlanan ve 7.2.1993 tarih ve 21489 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmelięi, ortaya çıkan bazı sorunların ve eksikliklerin giderilmesi amacıyla 1994 yılı ortalarında revizyon çalışmalarına başlanmış ve 23.06.1997 tarih ve 23028 sayılı Resmi Gazetede yeniden yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Çıkan yönetmelik ile madencilik faaliyetleri sonrası bozulan arazilerin yeniden düzenlenmesi çalışmaları önem kazanmıştır.

26730 sayı ve 14 Aralık 2007 tarihli Resmi gazetede yayımlanan Çevre ve Orman Bakanlığı'nın çıkardığı Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliğine Göre;

Bozulan doğal yapının yeniden düzenlenmesi ve doğal dengenin korunarak tekrar insanların ve diğer canlıların güvenle kullanabileceği hale getirilmesini sağlamak amacıyla **Doğaya yeniden kazandırma Planı** hazırlanmalıdır.

Bu çalışmalarda **amaç** mümkün olduğunca bozulan yapının **faaliyet öncesi** ekolojik durumuna ve eşyükseltilerine ulaştırılması hedeflenmelidir.

Doğaya yeniden kazandırma çalışmaları

- ❖ işletme, kazı veya döküm çalışmaları ile birlikte eş zamanlı başlatılır,
- ❖ faaliyet süresince devam eder ve
- ❖ faaliyet alanının kapatılmasından sonra doğal hale getirilerek arazi terk edilir.

Faaliyet alanı işletmeci tarafından terk edildiğinde;
Doğaya Yeniden Kazandırma Planı doğrultusunda

- ❖ arazi dzenlenmiř,
- ❖ stabil hale getirilmiř,
- ❖ kirlilikten arındırılmış,
- ❖ peyzaj çalışmaları yapılmış ve
- ❖ iyileřtirilmiř

olarak işletime kapatılır.

**Peyzaj Mimarlarınının
Görev, Yetki
ve
Sorumlulukları**

**Peyzaj Mimarları Odası, Serbest Peyzaj Mimarlık
Müşavirlik Hizmetleri Uygulama, Meslekî Denetim,
Büroların Tescili Ve Asgarî Ücret Yönetmeliğinin İkinci
Bölümünde;**

Peyzaj mimarlığı hizmetleri kapsamına **Onarım - iyileştirme** ve/veya geliştirme amaçlı **peyzaj planlamasını**; sulak alanlar, su kıyıları, göletler, barajlar, **kapatılan maden ocakları**, karayolları, demiryolları, limanlar, havaalanları, boru hatları, erosif alanlar ve benzeri müdahale edilmiş **peyzajların onarımı, iyileştirilmesi ve geliştirilmesine** yönelik her türlü

- ❖ peyzaj planı,
- ❖ tasarımı,
- ❖ proje ve
- ❖ raporları ile
- ❖ bu kapsamdaki uygulamaların izlenmesi ve denetlenmesi

işlerini almaktadır.

Sonuçlar

Madencilik çalışmaları bittikten sonra topoğrafya, jeolojik yapı, rölyef, su rejimi, iklim ve peyzaj tamamen değişmekte ve bitki örtüsünün de tahrip olmasına neden olmaktadır.

Peyzaj onarımı çalışmaları ile tahrip edilmiş bir alana, uygun bir zaman periyodunda en başta sahip olduğu ekolojik, ekonomik ve estetik değerler aslına en uygun şekilde yeniden **Peyzaj Mimarlarının ve diğer meslek disiplinlerinin** de katkısı ile kazandırılabilir.

Bu bağlamda Peyzaj Mimarlarının madencilik çalışması **başlamadan**, madencilik çalışması **süresince** ve madencilik çalışması **sonrası onarım çalışmaları sürecinde** aktif rol üstlenmesi, doğal, kültürel ve ekonomik yapıda **olaşabilecek** değişimleri, **oluşan** değişimleri iyi **tespit etmesi** ve **gerekli ve yerinde müdahaleleri** yapması gerekmektedir.

Ülkemizde maden ve enerji kaynaklarının çoğu ormanlık alanlarda bulunduğundan, madencilik faaliyetlerinin doğal peyzaj üzerindeki olumsuz etkilerinin en aza indirgenerek yapılması gerekmektedir. Bunun için de **Peyzaj Mimarlarının** görev ve sorumlulukları bir kat daha artmaktadır.

Ekosistemi bozan faaliyetler öncesi yaptırılan **ÖNÇED ve ÇED** gibi **multi-disipliner** çalışmalarında mutlaka bu konuda bilgi birikimine sahip olan **Peyzaj Mimarları** da yer almalıdır.

Teşekkür Ederim